

تجارت کالایی جهان در سال ۲۰۲۰

براساس پیش‌بینی آنکتاد در اکتبر ۲۰۲۰

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

معاونت بررسی‌های اقتصادی

تهیه کننده: فروغ کریمی امیرکیاسر
واحد گردآوری و تحلیل آمارهای اقتصادی
معاونت بررسی‌های اقتصادی
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
آبان ۱۳۹۹

از طریق پست الکترونیکی زیر می‌توانید پیشنهادهای و نظرات اصلاحی خود را به واحد مربوطه منعکس نمایید:

economic.tccim@gmail.com

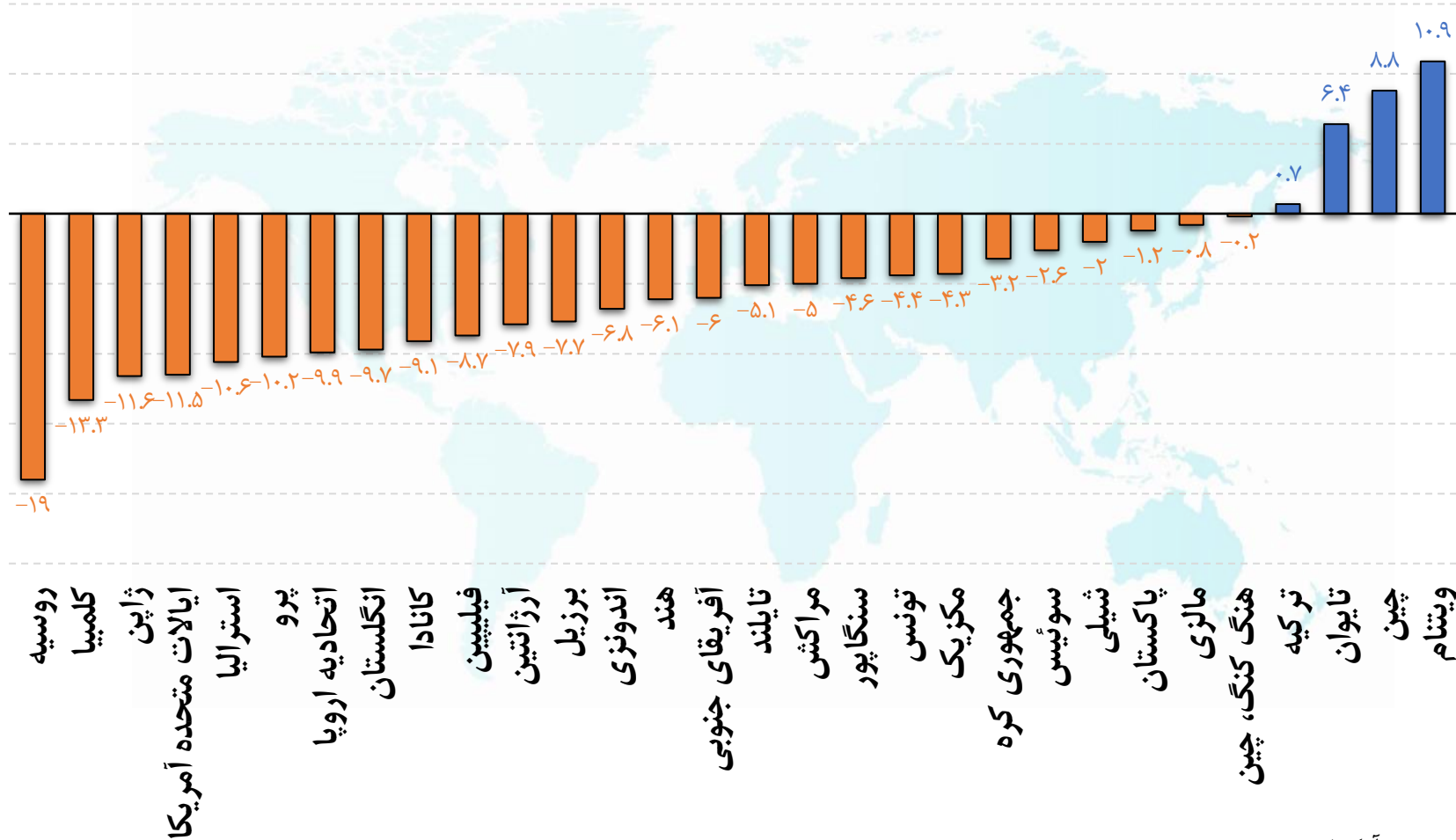
استفاده از مطالب این گزارش با ذکر منبع بلامانع است.

تجارت جهانی: بهبودی ضعیف در نیمه دوم ۲۰۲۰

- تجارت جهان در فصل سوم سال ۲۰۲۰ به روند کاهشی خود ادامه داده است (حدود منفی ۴.۵ درصد نسبت به مدت مشابه سال گذشته)؛ با این وجود، نسبت به فصل دوم سال ۲۰۲۰، نرخ کاهشی آن کمتر بوده است (حدود منفی ۱۹ درصد نسبت به مدت مشابه سال گذشته).
- انتظار می‌رود تجارت جهانی در کل سال ۲۰۲۰، حدود ۷ درصد کاهش یابد و در صورت تشدید روند نااطمینانی موجود، این افت به ۹ درصد هم خواهد رسید.
- تجارت تجهیزات اداری منازل و لوازم پزشکی مانند ماسک در فصل سوم سال جاری افزایش یافته و این در حالی است که تجارت در بخش خودرو و بخش‌های انرژی ضعیف‌تر شده است.
- سرانه واردات لوازم پزشکی موردنیاز برای مهار کووید-۱۹ در کشورهای با درآمد بالا تقریباً ۱۰۰ برابر رقم مشابه در کشورهای با درآمد پایین است.

تجارت اقتصادهای جهان

نمودار ۱- تغییر صادرات در فصل سوم سال ۲۰۲۰ نسبت به فصل سوم ۲۰۱۹- درصد

- به غیر از اقتصادهای آسیای شرقی، سایر کشورها در فصل سوم ۲۰۲۰ با افت صادرات نسبت به سال ۲۰۱۹ مواجه شده‌اند.

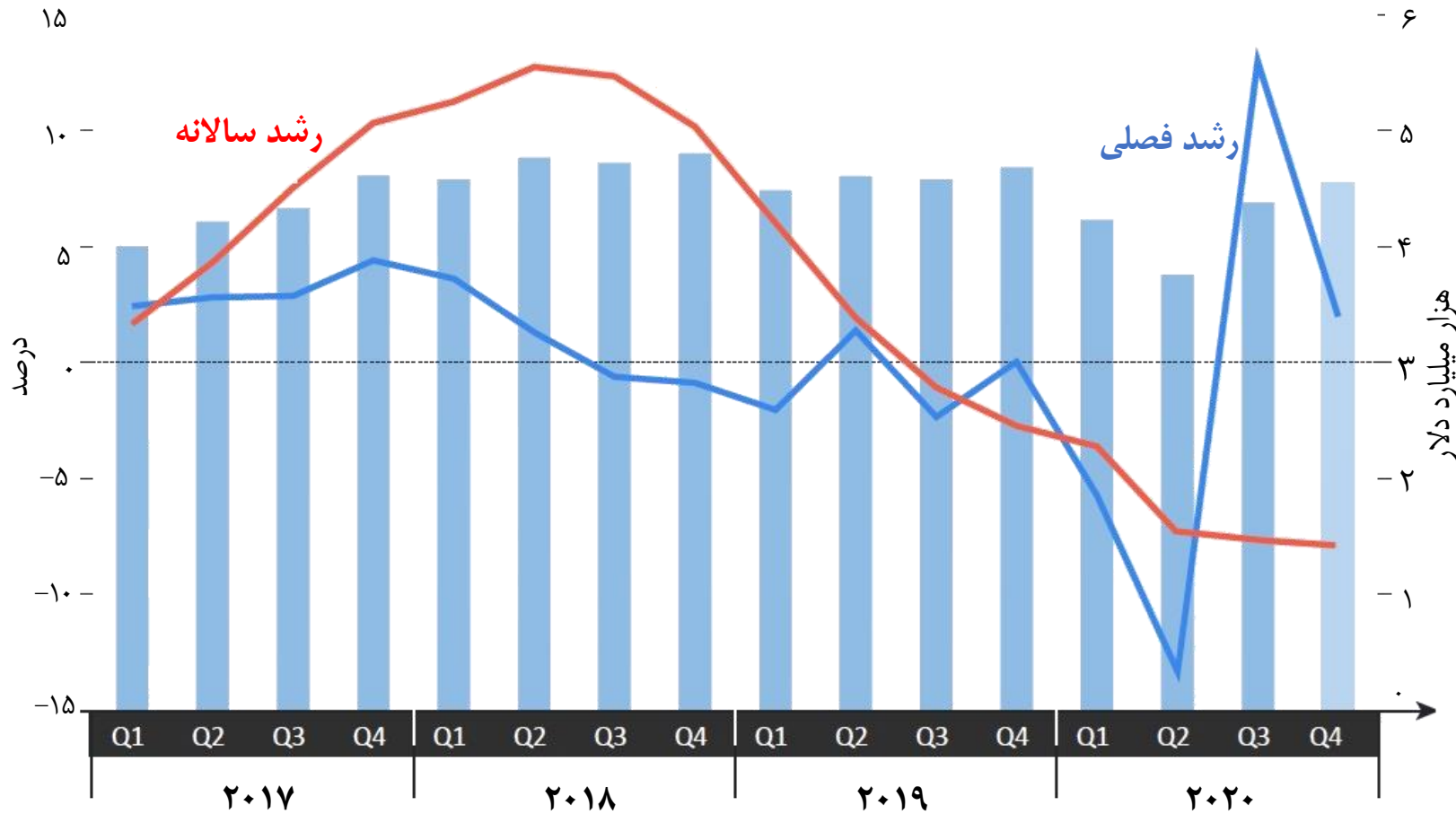
- بیشترین افت صادرات در این مدت مربوط به اقتصاد روسیه با نرخ ۱۹ درصد است.

- کشور ویتنام توانسته رشد حدود ۱۱ درصد را در صادرات فصل سوم ۲۰۲۰ داشته باشد.

منبع: آنکتاد

ثبات نسبی تجارت کالایی جهان در سطوح پایین

نمودار ۲- تجارت جهانی کالایی

منبع: آنکتاد

اختلالات اجتماعی و اقتصادی ناشی از کووید-۱۹ منجر به کاهش قابل توجه تجارت کالایی جهان شده است. در حال حاضر، در ادامه مسیر کاهشی تجارت جهانی، تجارت جهان در فصل دوم سال ۲۰۲۰ کاهش شدیدی را متوجه شده است (افت ۱۹ درصدی نسبت به فصل دوم سال ۲۰۱۹). داده‌های اولیه برای فصل سوم سال ۲۰۲۰ نشان می‌دهد که با وجود بهبود قابل توجه تجارت در فصل سوم نسبت به فصل دوم سال ۲۰۲۰ به میزان حدود ۱۳ درصد، اما در مقایسه با مدت مشابه سال ۲۰۱۹، حدود ۴.۵ درصد افت داشته است.

روندهای تجارت جهانی و پیش‌بینی کوتاه‌مدت

- شاخص‌های مهمی مانند شاخص مدیران خرید (PMI) همچنان سیگنال نااطمینانی بالایی را برای تجارت بین‌المللی طی ماه‌های پیش رو می‌دهند. انتظار می‌رود که طی فصل چهارم سال ۲۰۲۰ این شاخص در مسیر روند کاهشی خود باقی بماند که حدود ۳ درصد کمتر از فصل چهارم سال ۲۰۱۹ است. با این وجود، این آمارها به دلیل نگرانی‌های موجود در ارتباط با اثرات کووید-۱۹ بر فعالیت‌های اقتصادی آتی، با نااطمینانی‌هایی همراه هستند که ممکن است منجر به تشدید روند کاهشی آن شود.
- به طور کلی، پیش‌بینی می‌شود با فرض اینکه روند مشاهده شده در فصل سوم سال ۲۰۲۰ در فصل چهارم نیز ادامه یابد، تجارت جهانی در سال ۲۰۲۰ با کاهش ۷ درصدی همراه خواهد بود. حد پایین افت تجارت برای سال ۲۰۲۰ حدود ۹ درصد است که این برآورد احتمال افزایش مجدد همه‌گیری کووید-۱۹ در ماه‌های آتی و احتمال بدتر شدن فضای سیاستی و افزایش ناگهانی سیاست‌های محدودکننده در حوزه تجارت را در نظر می‌گیرد.

برخی از اقتصادهای بزرگ دنیا چگونه در حال پیشرفت هستند؟

- آمارهای رسمی برای برخی از اقتصادهای تجاری بزرگ جهان عمدتاً از وسعت روند نزولی تجارت جهانی ناشی از همه‌گیری کرونا حکایت دارد. طی سال ۲۰۲۰، هیچ کدام از اقتصادهای بزرگ از این پاندمی در امان نماندند. البته در این میان الگوی تجاری چین از سایر اقتصادها متفاوت است. پس از سقوط صادرات چین در ماه‌های ابتدایی این بحران همه‌گیری، صادرات این کشور در فصل دوم سال ۲۰۲۰ ثابت ماند و در فصل سوم سال ۲۰۲۰ با رشد چشم‌گیری همراه شد به نحوی که نرخ رشد تقریباً ۱۰ درصدی نسبت به مدت مشابه سال گذشته را تجربه کرد. به طور کلی، میزان صادرات کالایی چین برای ۹ ماه نخست سال ۲۰۲۰ تقریباً برابر سطح آن در مدت مشابه سال ۲۰۱۹، است.
- در سمت واردات، تقاضای چین برای کالاهای وارداتی پس از کاهش آن در فصل دوم سال ۲۰۲۰، با بهبود همراه شد. در مقایسه با سایر اقتصادهای بزرگ، واردات چین در ماه ژوئیه و اوت این سال ثابت ماند، سپس در ماه سپتامبر با رشد قابل توجهی همراه شد.

رشد واردات کالایی برخی اقتصادهای منتخب در سال ۲۰۲۰

درصد تغییر نسبت به ماه مشابه سال ۲۰۱۹

ژانویه	فوریه	مارس	آوریل	مه	ژوئن	ژوئیه	اوت	سپتامبر	
-۱	۵	۱۱	-۱۵	-۱۱	-۲۰	-۳۵	-۲۹	-۲۵	برزیل
۴	۲	-۲	-۲۰	-۱۳	-۴	-۱۳	-۱۱		روسیه
۰	۴	-۲۸	-۶۰	-۵۱	-۴۸	-۳۰	-۲۶	-۲۰	هند
-۷	-۱۰	-۱	-۱۴	-۱۷	۳	-۱	-۲	۱۳	چین
-۳	-۴	-۱۷	-۳۸	-۴۰	-۴۳	-۳۹	-۳۱		آفریقای جنوبی
-۴	-۴	-۷	-۲۱	-۲۵	-۱۳	-۸	-۵		ایالات متحده آمریکا
-۵	-۱۳	-۱	-۳	-۲۵	-۱۴	-۲۱	-۲۱		ژاپن
-۵	۱	۰	-۱۶	-۲۱	-۱۱	-۱۲	-۱۶	۱	کره جنوبی
-۳	-۷	-۱۲	-۲۶	-۲۸	-۱۲	-۱۵	-۱۰		اتحادیه اروپا

منبع: آنکتاد

رشد صادرات کالایی برخی اقتصادهای منتخب در سال ۲۰۲۰

درصد تغییر نسبت به ماه مشابه سال ۲۰۱۹

ژانویه	فوریه	مارس	آوریل	مه	ژوئن	ژوئیه	اوت	سپتامبر	
-۱۹	-۱	۵	-۹	-۱۵	-۵	-۳	-۱۱	-۹	برزیل
-۲	-۱۸	-۲۰	-۳۳	-۳۶	-۲۶	-۲۸	-۳۲		روسیه
-۱	۴	-۳۴	-۶۱	-۳۵	-۱۲	-۱۰	-۱۳	۴	هند
-۲۲	-۱۰	-۷	۳	-۳	۱	۷	۹	۱۰	چین
۱۰	۶	-۱	-۶۱	-۲۸	-۶	-۱۴	-۳		آفریقای جنوبی
۰	۲	-۹	-۲۹	-۳۶	-۲۴	-۱۵	-۱۵		ایالات متحده آمریکا
-۴	۰	-۸	-۱۹	-۲۷	-۲۵	-۱۸	-۱۵		ژاپن
-۷	۴	-۲	-۲۶	-۲۴	-۱۱	-۷	-۱۰	۸	کره جنوبی
-۲	-۳	-۸	-۳۱	-۳۲	-۹	-۱۰	-۹		اتحادیه اروپا

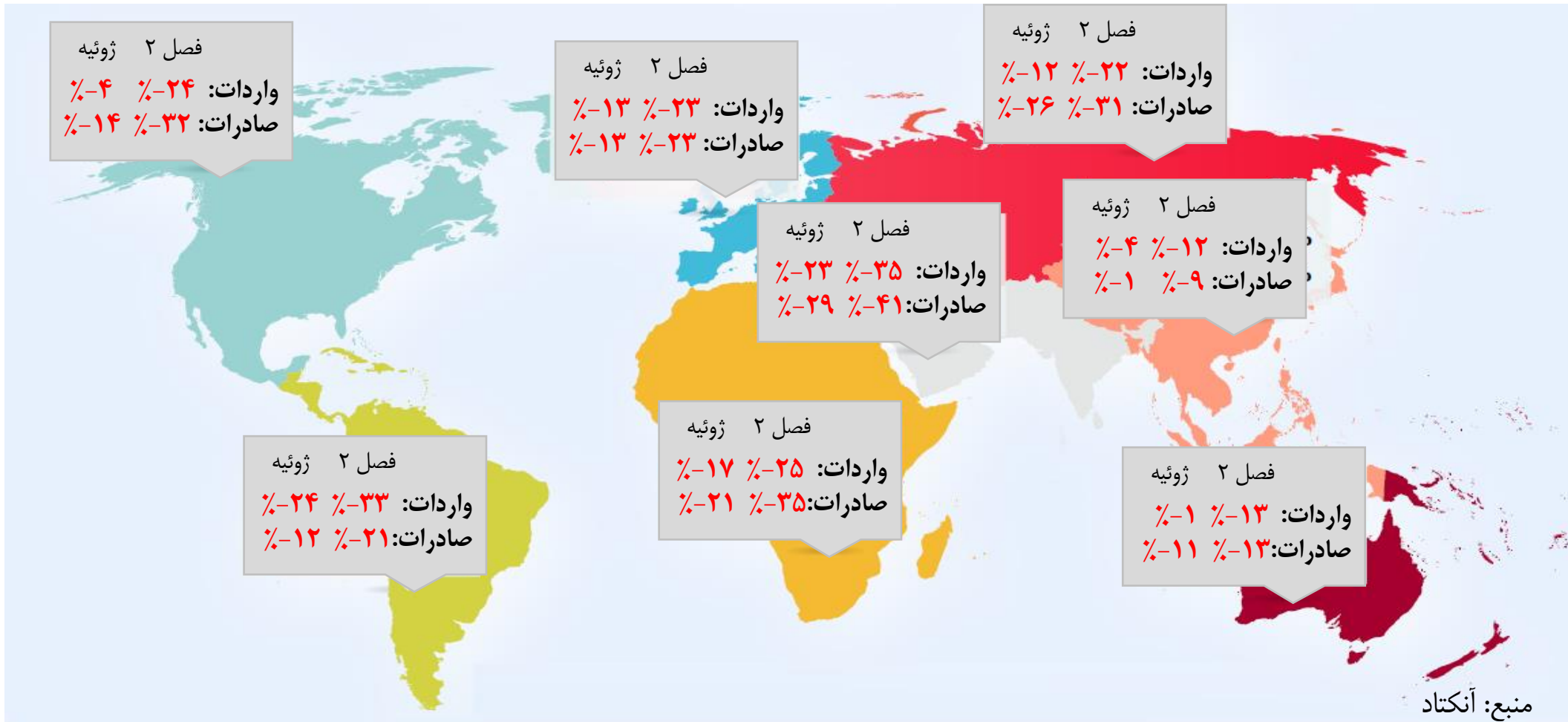
منبع: آنکتاد

وضعیت تجارت منطقه‌ای

- کاهش شدید و گسترده تجارت بین‌المللی در فصل دوم سال ۲۰۲۰ برای گروه کشورهای در حال توسعه و گروه توسعه یافته یکسان بوده است. با این وجود، به نظر می‌رسد تجارت در کشورهای توسعه یافته با سرعت بیشتری کاهش یافته که این امر هم در مورد صادرات و هم در مورد واردات صدق می‌کند در حالی که تجارت در میان کشورهای در حال توسعه مقاوم‌تر بوده است: افت حدود ۱۶ درصدی در فصل دوم ۲۰۲۰ و در ادامه آن افت ۸ درصدی در ژوئیه همین سال.
- در فصل دوم سال ۲۰۲۰، هیچ کشوری از افت تجارت بین‌المللی در امان نبوده است. با این وجود، به نظر می‌رسد تجارت در آسیای شرقی نسبت به سایر مناطق وضعیت بهتری داشته است. این روند در ماه ژوئیه ۲۰۲۰ بیشتر مشهود بوده است. از سوی دیگر، شدیدترین کاهش برای منطقه غرب و جنوب آسیا بوده که واردات با افت ۳۵ درصدی و صادرات با افت ۴۱ درصدی همراه شده است.

آمارهای تجارت منطقه‌ای

تجارت در فصل دوم و ماه ژوئیه ۲۰۲۰، در اکثر مناطق به غیر از شرق آسیا و اقیانوسیه با افت قابل ملاحظه‌ای همراه بوده است. درصد تغییر نسبت به مدت مشابه سال گذشته است.

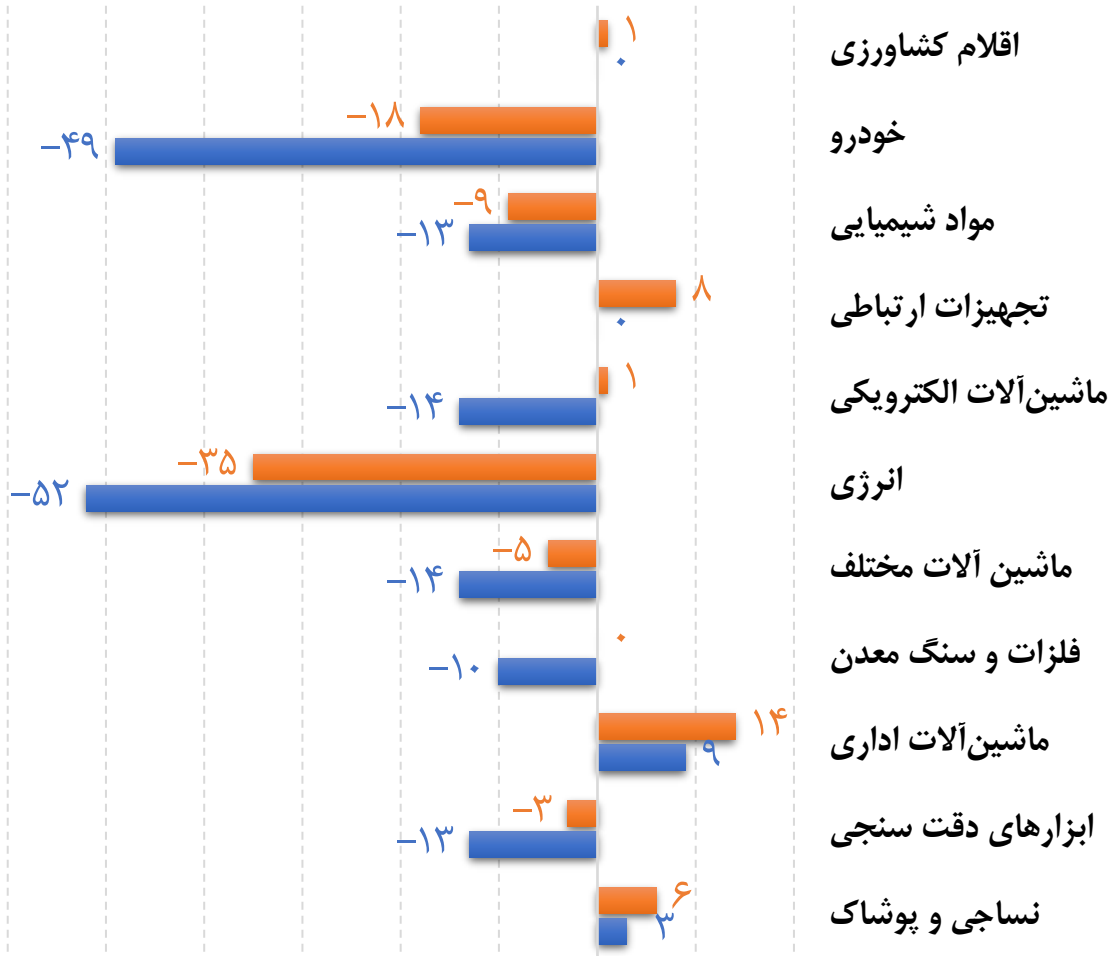
تجارت جهانی به تفکیک بخش کالایی ۲۰۲۰

تجارت جهانی به تفکیک بخش کالایی

اختلالات اقتصادی ایجاد شده توسط کووید-۱۹، برخی بخش‌ها را به طور قابل توجهی بیشتر از سایر بخش‌ها تحت تاثیر قرار داده است. در فصل دوم سال ۲۰۲۰، ارزش تجارت جهانی در بخش‌های خودرو و انرژی، حدوداً معادل نیمی از رقم مشابه آن در فصل دوم سال ۲۰۱۹ است. در همین مدت تجارت مواد شیمیایی، ماشین‌آلات، فلزات و سنگ معدن و ابزار دقیق نیز به طور چشم‌گیری کاهش یافته است. از سوی دیگر، واردات ماشین‌آلات و کالاهای گروه نساجی و پوشاک با رشد همراه بوده که علت آن افزایش تقاضا برای اقلام مرتبط با همه‌گیری کووید-۱۹ در حوزه اقلام و لوازم بهداشتی مانند ماسک یا تجهیزات اداری منازل موردنیاز برای دورکاری است.

داده‌های ژوئیه و اوت ۲۰۲۰ هم الگوی مشابهی را نشان می‌دهد. ارزش تجارت بین‌المللی در بخش انرژی و بخش خودرو همچنان به طور قابل توجهی کمتر از سطح آن در سال ۲۰۱۹ است. از سوی دیگر، افزایش تقاضای تجهیزات اداری منازل و تجهیزات محافظت شخصی منجر به رشد مثبت برای تجارت تجهیزات ارتباطی، ماشین‌آلات اداری، نساجی و پوشاک هم شده است.

فصل دوم ■ ژوئیه و اوت ■

اقلام کشاورزی
خودرو
مواد شیمیایی
تجهیزات ارتباطی
ماشین‌آلات الکترونیکی
انرژی
ماشین‌آلات مختلف
فلزات و سنگ معدن
ماشین‌آلات اداری
ابزارهای دقت سنجی
نساجی و پوشاک

منبع: آنکتاد

درصد تغییر نسبت به مدت مشابه سال گذشته است

لوازم پزشکی کووید-۱۹

رشد تجارت و رشد تجارت محصولات پزشکی مرتبط به کووید-۱۹ در سال ۲۰۲۰

منبع: آنکتاد

تجارت بین‌المللی نقش مهمی در پاسخ به همه‌گیری کووید-۱۹ داشته است. با وجود اینکه در مراحل ابتدایی این همه‌گیری، برخی کشورها سیاست‌های محدودکننده تجارتی اعمال کردند تا از منابع پزشکی کمیاب و بالقوه خود محافظت کنند، با این حال بازارهای بین‌المللی در برآوردن موج تقاضای کلی برای محصولات مورد نیاز برای مبارزه با انتشار کووید-۱۹ مشارکت قابل توجهی داشته‌اند. در واقع، بین ماه‌های ژانویه و مه سال ۲۰۲۰، صادرات لوازم پزشکی مرتبط با کووید-۱۹ (تجهیزات محافظت شخصی، ضدعفونی‌کننده‌ها، کیت‌های تشخیصی، دستگاه تنفس اکسیژن و سایر تجهیزات بیمارستانی) از چین، اتحادیه اروپا و ایالات متحده آمریکا از حدود ۲۵ تا ۴۵ میلیارد دلار در ماه رشد داشته است. تجارت این محصولات از آوریل ۲۰۲۰، نسبت به مدت مشابه سال گذشته، حدود ۵۰ درصد رشد داشته است.

لوازم پزشکی کووید-۱۹

با وجود افزایش عرضه اقلام لوازم و تجهیزات پزشکی مرتبط با کووید-۱۹ طی سال ۲۰۲۰، این عرضه عمدتاً به نفع کشورهای ثروتمند بوده است. شواهد قابل توجهی وجود دارد که نشان می‌دهد کشورهای با درآمد متوسط و پایین، به طور قابل توجهی از دسترسی به محصولات مرتبط به کووید-۱۹ محروم بوده‌اند. با وجود تلاش‌ها برای تسهیل دسترسی به منابع اقلام لازم برای مقابله کووید-۱۹، آمارها نشان می‌دهد که فقط بخش کوچکی از مازاد تولید لوازم مرتبط با کووید-۱۹ در جهان، به کشورهای کم درآمد رسیده است. از زمان آغاز این همه‌گیری، هر یک از مردم کشورهای با درآمد بالا، به طور متوسط حدود ۱۰ دلار در ماه، از واردات محصولات مرتبط با کووید-۱۹ منتفع شده‌اند. این رقم برای کشورهای با درآمد متوسط بسیار پایین‌تر بوده و حدود یک دلار است، برای کشورهای با درآمد پایین‌تر از متوسط، حتی از این رقم کمتر و حدود ۰.۱ دلار بوده است. به عبارت دیگر، سرانه واردات کالاهای پزشکی ضروری برای مبارزه با همه‌گیری در کشورهای با درآمد بالا، در مقایسه با کشورهای کم‌درآمد حدود ۱۰۰ برابر بیشتر بوده است.

عملکرد و نوسان صادراتی

آنکتاد برای مقایسه وضعیت صادرات در کشورهای جهان، دو شاخص با عنوان «**عملکرد صادرات**» و «**نوسان صادرات**» معرفی کرده است. «**عملکرد صادرات**» یک شاخص ترکیبی است که شامل نرخ رشد، عملکرد در مقایسه با رقبا و رقابت‌پذیری در بازارهای بزرگ و پویا است. امتیاز بالاتر نشان‌دهنده عملکرد صادراتی بهتر است. در عین حال، «**نوسان صادرات**»، عملکرد صادراتی طی چهار فصل را مورد بررسی قرار می‌دهد و امتیاز بالاتر آن نشان‌دهنده آسیب‌پذیری بالاتر است.

با توجه به آمارها، شاخص عملکرد صادراتی ایران در فصل دوم سال ۲۰۲۰، معادل ۰.۱۶ بوده که نسبتاً پایین‌تر از کشورهای دیگر است. در میان کشورهای مورد بررسی در نمودار صفحه بعد، شاخص عملکرد صادراتی کشورهای برزیل (۰.۵۹)، کره جنوبی (۰.۳۹)، مالزی (۰.۳۸) و ترکیه (۰.۳۶) به نسبت بالاتر از سایر کشورها است. شاخص عملکرد صادراتی برزیل ۳.۷ برابر ایران و شاخص عملکرد ترکیه ۲.۵ برابر ایران است.

نوسان صادراتی کشورهای کویت (۰.۸۷)، هند (۰.۷۹)، ترکیه (۰.۷۶) و عمان (۰.۷۲) نیز بالاتر از باقی سایر کشورها بوده است. همچنین، نوسان صادراتی ایران بسیار پایین و معادل ۰.۰۶ است که علت آن عدم مشارکت فعال ایران در زنجیره ارزش جهانی و گرفتارشدن در تله رقم کم صادرات است.

عملکرد و نوسان صادراتی

وضعیت برخی کشورهای در حال توسعه در شاخص عملکرد و نوسان صادراتی در فصل دوم ۲۰۲۰

